

Kajak és kenu

A kajak-kenu 1936-ban került a nyári olimpiai játékok műsorába. A kezdeti 10 000 méteres számok hamar kimaradtak, rövidebb távok váltották fel őket. 1948 óta női számok is vannak és 1972-ben bemutatkozott a vadvízi szakág is, mely véglegesen 1992-ben került be a programba.

Kétfajta hajót használnak ebben a sportban: egy- illetve kétfős kenukat (angolul: canoe), és egy-, két- illetve négyfős kajakokat (angolul: kayak). A hajó angol nevéből és a benne ülők/térdelők létszámából erednek a versenyszámok elnevezései. Például a "C-1" a **kenu** egyes versenyszám, míg a "K-2" a **kajak** kettes. A síkvízi versenyszámokat jelenleg 200, 500 és 1000 méteres távokon rendezik meg (a női versenyszámok 200 és 500 méteresek).

A kajak-kenu története, szabályai

A kajak-kenu egyéni, illetve csapathajós vízi sport, melynek hét szakága van: a gyorsasági, a maratoni, a szlalom, a vadvízi, a kajakpóló, a vitorlás és a vízitúrázás. A kajakban a versenyző kéttollú lapáttal vezeti hajóját; menetirányban ülve, láb-kormányval irányítva evezve halad előre a vízben. A kenuban a versenyző egytollú lapáttal, féltérdre ereszkedve jobb- vagy baloldalon, szintén a menetiránynak megfelelően evez. A szakágak közül a gyorsasági (elfogadottabb nevén: a síkvízi) kajak-kenu a legnépszerűbb, ráadásul újabban hazánk legeredményesebb sportága.

A **kajak** őseinek az eszkimók állati bőrből, fából és csontból eszkábált vízi közlekedési eszköze tekinthető. A **kenu** elnevezése az eredetére utal: a közép- és dél-amerikai bennszülött indián törzsek nyelvén a **kenu** fatörzset, átvitt értelemben fából készült sajkát jelent. A „mintapéldányokat” kanadai indiánok készítették nyírfakéregből. A **kajak** és a **kenu** sporteszközzé válása természetesen hosszú fejlődési folyamat eredménye volt. Az „ötletgazdának” a skót John MacGregort tartják, aki 1865-ben különös, eszkimócsónakra emlékeztető hajójával bejárta a nagyobb angliai folyókat, majd Franciaország, Németország, Svédország, s később Palesztina vizeit is. Túrahajóját mindenütt csodálattal figyelték, s példája nyomán több követője akadt, hazájában pedig – az ő kezdeményezésére – már

¹ <http://www.utanpotlassport.hu/2012/01/18/a-kajak-kenu-tortenete-szabalyai/>

egy évvel később megalakították az első „Kanuclub”-ot. Ez volt a későbbi sportág első egyesülete, s ez a tömörülés fektette le a versenyszerű kajak-kenu sport alapjait. Ezt követően a sportág népszerűségének növekedése folyamatos volt; 1884-ben Németországban már jelentős kajakversenyt rendeztek.

A **kenu** az európai kontinensen valamivel később vált ismertté, mint a **kajak**, a két szakág sportbeli fejlődése azonban elválaszthatatlanul és párhuzamosan alakult, mivel a versenyeket szinte mindenütt egy programban rendezték, s ez így is maradt a mai napig. Az első világháború után mind több nemzet vízi sportolójának érdeklődését keltette az új, könnyednek tetsző, mégis különleges technikai és fizikai képességeket kívánó kajak-kenu sport. A legaktívabbak a németek voltak: a dánokkal, a svédekkel és az osztrákokkal összefogva ők hozták létre 1924-ben a sportág első nemzetközi szervezetét (IRK), amely a hajóméretek egységesítésével és a versenyszabályok megalkotásával igyekezett keretbe foglalni a sportágat egyre nagyobb számban űzők tevékenységét. E szövetség bonyolította le a sportág első Európa-bajnokságát 1933-ban.

A fejlődés tempóját jól mutatja, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság 1936-ban már a játékok programjára tűzte a kajak-kenut, s a sportág azóta folyamatosan az ötkarikás család tagja. Két évre rá, a svédországi Vaxholmban világbajnokságot rendeztek, s bár a II. világháború kényszerűen parkolópályára állította ezt a sportágat is, már 1946 jelentős történeti dátumként rögzíthető: 12 nemzeti szervezet megalakította a Nemzetközi Kajak-kenu Szövetséget. (ICF). Az Európai Kajak-kenu Szövetség (ECA) jóval később, 1969-ben jött létre. Érdekesség, hogy amíg a vb-eket 1970 óta – az olimpiák éveit leszámítva – minden esztendőben megrendezték, addig az Eb-eket 1969 és 1996 között kiiktatták a nemzetközi versenynaptárból. A vitorláskenusok 1938-ban, a szlalomozók 1949-ben, a vadvízi szakág képviselői 1959-ben, a maratonisták 1988-ban, míg a kajakpólósok 1994-ben tartották vb-premierjüket.

Magyarországon 1930-ban alakult meg az első kajakszakosztály Magyar Kajak Egylet néven, igaz e klub tagjai hajóikkal elsősorban a túrázásra összpontosítottak: beutazták a kontinens csaknem valamennyi vadvizét és folyóját. Az 1936-os, berlini olimpián a benevezett öt magyar kajakos még csak tapasztalatszerzés

céljából indult, ám 1938-ban, az első vb-n Balatoni Kamill csupán centikkel maradt le a 10 000 méter győztesétől, és lett ezüstérmes. Ugyanebben az évben rendezték az első országos bajnokságot is, 1940-ben pedig hazánkban is megjelentek az egy- és kétszemélyes kenuk. A II. világháborúban a sportág hajóállományának

és csónakházainak háromnegyede elpusztult, de a sportág erejét jelzi, hogy 1947-ben már 17 egyesület lépett be az újjáalakult Magyar Kajak-kenu Szövetségbe. A következő évtizedtől hazánk versenyzői szinte mindvégig ott szerepeltek a világversenyek legjobbjai között – hogy mást ne mondjunk, a pekingi olimpián szerzett három magyar első helyből kettő e sportág legkiválóbbjainak érdeme volt –, mi több, az utóbbi idők már-már páratlan aranyhalmozásának eredményeként a magyarok vezetik a sportág örökös világranglistáját is.

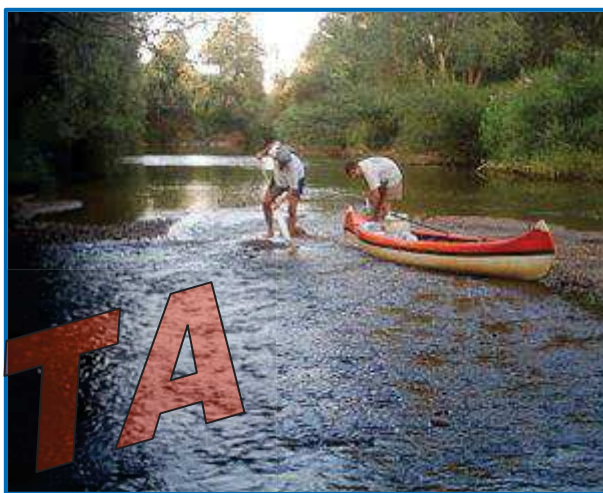
Kenu

A **kenu** általában nyitott, mindkét végén csúcsosan végződő kis méretű hajó. Bizonyos példányoknál oldalsó vendéghajó segíti a stabilizálást. Menetiránnyal megegyező irányba ülő utasai evezővel, ritkább esetben vitorlával vagy segédmotorral hajtják. A kenuban ülő ember lapátját egy oldalon használja. Több személy esetén a hajó mindkét oldalán eveznek, a hajó hátsó részében ülő kormányos külön kormányszerkezet nélkül, evezőjével irányít.

Az első kenuk favázra épített bőrből vagy fatörzsből vájt testtel készültek. Hazánkban a műanyag hajók megjelenése után, a hetvenes években vált a kenuzás tömeges hobbivá. Az első hobbi használatra szánt üvegszál alapú indián kenukat Wilbur (?) Gábor hajóépítő mester műhelyében készítették. Az olcsóvá váló alapanyagnak és annak köszönhetően, hogy a típus nem került szabadalmi védelem alá, másolatai pár éven belül tömegesen jelentek meg a magyar vizeken.

Túrázás, életmód

Hazánkban nem csak a Bakonyban ápolják az indián hagyományokat, a Szentendrei-szigeten vízi indiánok is táboroztak régen. Felszerelésük a bakonyi indiánokhoz hasonló, saját kézzel készített öltözékek és tipik mellett fa kenukat is tartalmazott. A műanyag indián kenuk elterjedése óta jóval modernebb és illumináltabb vízitúrázóval, ma már országunk szinte minden folyóján ta-

Túra a Rábán

lálkozhatunk. A leggyakoribb túra célpontok a Tisza, a Rába és a Duna egyes szakaszai, de mostanra nagyon sokan eveznek a Mosoni-Dunán, a Szigetközben, a Hernádon és a Bodrogon is.

Sport

A **kajak** és **kenu** viszonylag későn, az 1930-as években vált elismert sportággá hazánkban, a klasszikusnak számító evezős sportok addig háttérbe szorították. Ezek után viszont mindkét ágba gyorsan sikerül a világ élvonalához felzárkózni. 1937-ben már világbajnoki, 1952-ben pedig olimpiai érmekeket szereztek sportolónk, és országunk mára a kajak-kenu nagyhatalmak közé tartozik. 1998-ban, 2006-ban és 2011-ben Szegeden rendezték meg a Síkvízi Kajak-kenu világbajnokságot, 2002-ben az Európa-bajnokságot, illetve (a világbajnokságok évét leszámítva) minden évben a Maty-ér ad otthont a Mol Kajak-kenu Világkupának.